

*Les ales
d'Àngel Vidal
Propostes
didàctiques
Carme Torres Serrano*

E@PLA!

© 1985 Joan Martínez i Monjo
Coberta i caplletres de Miquel Mollà
Il·lustracions interiors de Juse Garrilla

© 1996 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya

☎ 961 590 883

info@bullent.net

Disseny: Miquel Mollà

Maquetació: Arturo Silvestre

Aquestes propostes didàctiques no són més que algunes possibilitats de treball partint dels continguts, temes i idees que es tracten al llibre, tot seguint un dels objectius de l'ESO que ens parla de "desenvolupar en els alumnes una competència literària que els proporcione instruments específics per a la interpretació i recreació del discurs literari, tant mitjançant la lectura activa, com mitjançant la producció de textos".

Les propostes es basen en els tres tipus de continguts que s'han de treballar en l'Educació Secundària.

–**Procediments** o continguts que es refereixen a les destresses per a la producció i recepció del discurs.

–**Conceptes** o coneixements explícits i organitzats sobre el sistema lingüístic i les condicions del seu funcionament en diferents situacions discursives.

–**Actituds** afavoridores de la comunicació i de l'ús no discriminatori.

Les activitats es divideixen en quatre apartats: sobre la novel·la, sobre els àngels, sobre el medi i sobre els aspectes lingüístics.

La primera part –sobre la novel·la– es centra en el coneixement de les convencions literàries, fonamentalment en l'estructura de gènere.

Sobre els àngels, recull una sèrie d'activitats textuais que tenen en comú el tema dels àngels, són propostes que plantegen la creació de diversos tipus de textos (narratius, descriptius, conversacionals, explicatius i argumentatius) que s'han d'adequar a distints contextos en l'àmbit social més pròxim a l'alumne i en l'àmbit dels mitjans de comunicació, partint de la pràctica de les quatre habilitats lingüístiques: comprensió oral i escrita, producció oral i escrita.

La tercera part proposa activitats sobre el medi que apareix a la novel·la i també sobre el propi del lector. Són activitats d'observació i reflexió del medi físic i cultural.

L'últim apartat –sobre els aspectes lingüístics– recull activitats de morfologia, de lèxic, de dialectes i de locucions, deixant de banda altres apartats lingüístics que compten amb recursos utilitzats més freqüentment al treball de classe.

L'objectiu principal d'aquestes propostes és realitzar un treball interdisciplinari que acoste els alumnes a la utilització real del llenguatge com a mitjà de comunicació i també d'adquisició i de transmissió del coneixement, considerant que la llengua té un caràcter instrumental que ens permet la possibilitat de treballar conceptes propis d'aquesta matèria, i al mateix temps conceptes d'altres matèries.

SOBRE LA NOVEL·LA

L'AUTOR

Joan M. Monjo va nàixer a Gandia (La Safor), l'any 1956. Es va llicenciar en Filologia Hispànica a la Universitat de València. Treballa de professor de valencià al centre d'ESO de Bellreguard.

Interessat en la nostra literatura, n'ha donat xarrades, ha participat en taules rodones, ha format part de diversos premis literaris i ha estat membre de l'Institut d'Estudis Comarcals Alfons el Vell.

Ha publicat articles, treballs periodístics a *Las Provincias*, *Canigó*, *Tossal*, *Bagalina*, *El Poble de la Marina*, *En Gris*, etc., i treballs de creació a les revistes *Lletres de canvi*, *Cairell*, *Daina*, *El-lipsi*, *L'Espill*, *Marina d'Art*, *Passadís* entre d'altres.

Ha publicat diverses obres narratives: *Oh!*, *Ducat d'ombres*, *Lluís Català: l'home i l'escriptura* i *Esborreu-me el record!*

Per a joves ha publicat algunes narracions a la revista *Cavall Fort*, la novel·la *Les ales d'Àngel Vidal* i el llibre de contes *El llenguatge dels cavalls*.

Però el nostre autor és molt viu i emprenedor, i ha realitzat moltes més coses que no hem dit, com publicar llibres sobre pintura, que és un altre tema del seu interès. Ha rebut també una sèrie de premis literaris: Joanot Martorell, Andròmina, Premi de la crítica del País Valencià, etc.

L'IL·LUSTRADOR

José Garrilla va nàixer a la comarca de la Safor un dimarts i tretze de desembre de 1971. Després de cursar estudis d'Arts Gràfiques, ha realitzat els més diversos treballs, però actualment es dedica sobretot a les seues dues passions: l'artesania i el dibuix.

Com a artesà ha realitzat joguets originals en materials diversos, cartró, fusta, etc. Com a dibuixant meticulós i pacient ha realitzat diversos decorats per a obres teatrals, bàsicament infantils.

A més a més d'aquestes activitats a José li agrada passar-s'ho bé i fer-ho passar bé als altres, per això també ha treballat d'animador en festes populars, de monitor de temps lliure en campaments, col·legis, etc.

Comencem a treballar:

1. Emplena la següent fitxa:

Títol de l'obra: _____
Cognoms, nom de l'autor: _____
Editorial: _____
Ciutat i any de l'edició: _____ Nombre de pàgines: _____
Collecció: _____ Núm.: _____
Tema/gènere: _____
Lloc i temps de l'acció: _____
Argument: _____
_____
☐

Tipus de narrador: _____
_____
_____
Personatges: • Principals _____
_____
• Secundaris _____
_____
Valoració personal: _____
_____
☐

2. Anota el nom de cada capítol i al costat fes-ne un breu resum.

3. Ja deus saber que tota narració consta de les següents parts:

a) Situació d'equilibri inicial.

b) Trencament d'aquest equilibri.

c) Desenvolupament de l'acció.

d) Fi de l'acció.

e) Nou equilibri de la situació final.

–Quines parts de l'obra es corresponen amb aquestes parts de l'esquema argumental?

4. La narració està escrita en 1a persona.

–Coneixes altres tipus de narradors? Quins?

–Quines característiques tenen?

–Torna a redactar el fragment de la pàg. 120 des de “Als meus 47 anys” fins a “C'est la vie” amb narrador omniscient.

–Quins canvis s'han produït?

5. Fes una llista dels personatges que hi apareixen i caracteritza'ls amb tres adjectius.

–Podria canviar la història si els personatges tingueren característiques distintes?

–Per parelles canvieu les característiques del personatges, inventeu una altra història i redacteu-ne un resum argumental.

SOBRE ELS ANGELS

6. De segur que alguna vegada has sentit aquestes paraules: *querubí*, *arcàngel*, *serafi*, *tron*, *potestat*. Es tracta en tots els casos de tipus d'àngels diferents.

–Busca'n informació a un diccionari o a una enciclopèdia i després d'intercanviar-la en grups de tres, feu la descripció de cadascun d'aquests tipus d'àngels.

7. Rellegeix les pàgines 38 i 39 on el protagonista vola per primera vegada. Ara per uns moments pensa que ets tu qui vola. Fes una narració de caire literari contant l'experiència; la narració ha de contenir una descripció de les ales. Et pot ajudar la utilització d'expressions com les següents:

–veia ...

–sentia que ...

–pensava ...

–hauria pogut...

8. Per parelles redacteu una sèrie d'instruccions per poder volar i aterrar sans i estalvis.

9. A la pàgina 40 Àngel diu “De vegades somiava que era com Ícar”.

–Saps qui era Ícar?

–Busca a l'enciclopèdia o a algun llibre de mitologia romana la història d'Ícar. Fes-ne un breu resum.

–Et sembla que aquesta història té alguna moralitat? Comenta-ho a classe amb els companys.

10. Imagina que algun/a company/a de classe sofreix una transformació física. Fes una descripció per escrit de com seria aquesta persona, tot i mantenint suficients trets del seu aspecte real i de la seua personalitat per poder-lo identificar. Després anireu llegint a classe les descripcions i tractareu d'endevinar de quina persona es tracta en cada cas.

11. Ja saps que la definició consisteix a dir el significat d'una paraula sense esmentar-la. Al senyor Simonet sembla que se li omplia la boca utilitzant la paraula "ciència". Sabries definir aquesta paraula?

–Compareu les vostres respostes amb les dels companys de classe i entre tots decidiu quina definició us agrada més.

–Després busqueu la definició de "ciència" a diversos diccionaris.

12. Reuniu-vos en grups de quatre persones per dissenyar una entrevista a Àngel Vidal, un de vosaltres farà de l'Àngel i els altres tres de periodistes. Una vegada escrita haureu d'enregistrar-la i, posteriorment les escoltareu totes a classe. Determineu en quin moment de la vida d'Àngel la realitzeu perquè açò condicionarà tant les preguntes com les respostes.

13. Ara realitzareu una simulació. Haureu de reunir-vos en grups de 6 per tal de decidir si se li tallen les ales a Àngel Vidal o no. Per realitzar la simulació cadascun de vosaltres assumirà el rol d'un personatge de la novel·la.

–Un de vosaltres farà d'Àngel Vidal.

–Un altre serà son pare.

–Un altre el metge Simonet Bergueda.

–Un altre mossén Ramon Noguera.

–Un altre el mestre Antoni Ballester.

–Un altre el capità d'infanteria, l'oncle Joaquim.

Abans de començar la reunió cadascú buscarà arguments per defensar la posició del personatge que representa, i contraarguments que utilitzarà per rebatre els altres.

14. Imagina que ets un/a amic/ga del protagonista i que aquest et demana consell perquè li volen tallar les ales i està desesperat. Escribeu una carta donant-li'n. Recorda l'estructura de la carta.

15. A la pàgina 45 Àngel diu que comença a sentir-se sol perquè sempre volava al bell mig de la seua solitud, per això comença a eixir, novament, amb els seus amics. L'amistat és un valor important per al nostre protagonista. Què és per a tu l'amistat?

Escriviu en un full la resposta a aquesta pregunta, després barregeu tots els fulls i agafeu-ne un que no siga el vostre. En grups de quatre intenteu esbrinar qui és l'autor/a de la definició que teniu a les mans i dieu perquè ho creieu.

16. Al final de la història el protagonista viu com qualsevol altra persona que no posseeix aqueixos meravellosos atributs que són les ales. Inventa't un altre final per a la novel·la. Després compara'l amb altres finals que hagen redactat els teus companys. Decideu quin és el millor final i perquè us ho sembla.

17. A la pàgina 122 el protagonista diu "El mal no són les ales, que poden ser ben magnífiques, *el mal és la mateixa societat que no et deixa volar...* ni estimar les teues ales". Què vol dir l'expressió subratllada?

18. El capítol XIII tracta de quan Àngel féu el Servei Militar. Què opines tu del Servei Militar? Ets més partidari/ària de la Prestació Social Substitutòria o tal vegada de la Insubmissió? Organitzeu un debat a classe sobre el tema.

19. L'acció es desenvolupa a Dènia.

–Sabries dir a quina comarca pertany aquesta població?

–Quines característiques té aquesta comarca?

–Quines similituds i quines diferències té amb la teua comarca?

–Fes una descripció del teu poble i la teua comarca per incloure-la a una guia turística.

20. Àngel conta que el seu cosí Daniel matava ocells. Sembla que és bastant comú a les nostres terres, el maltractament d'animals

–Ho has fet alguna vegada?

–Ho faries ara?

–Hi ha alguna festa al teu poble –o ciutat– on es maltracten animals?

–Escriu una carta a la premsa denunciant aquesta pràctica.

21. Al capítol VI, Àngel narra com va eixir d'angelet amb ales postisses a la festa del Corpus.

–Saps què es celebra en aquesta festa?

–També s'hi celebra al teu poble?

–Quines altres festes teniu?

–En grups de tres redacteu un programa d'activitats per al llibre de festes del vostre poble.

22. Quan Àngel ja era adult, va anar una gent d'Elx a parlar amb ell perquè volien que fera d'àngel a la festa major del seu poble que es diu *El Misteri*, es tracta d'una celebració mariana en la qual els àngels tenen un paper molt important. Busca informació sobre aquesta mena de celebracions i redacta un text explicatiu del tema per a la revista de l'institut o per a la revista municipal (si t'agrada com ha quedat pots realment enviar-l'hi).

SOBRE ELS ASPECTES LINGÜÍSTICS

23. En parlar dels seus records d'infantesa, el protagonista explica que anava a buscar nius de caderneres i altres espècies d'ocells amb el seu cosí Daniel. En aquesta activitat hauràs de buscar el nom de 5 ocells que s'amaguen darrere d'aquestes pistes:

a) Fa el niu entre les teulades i per això es diu així .....

b) El seu nom fa referència al color del seu pit .....

c) Aquest és un ocell que té el cos de color verd .....

d) No és que tinga forma d'abella sinó que se n'alimenta .....

e) A la comarca de l'Horta hi ha una dita sobre aquest animal: _____ per l'horta, encén el foc i tanca la porta.

24. A la pàgina 14 Àngel ens fa la descripció de Gabrieleta, amiga seua amb la qual jugava amb les fulles de plàtans. El plàtan però, no és l'arbre que dona plàtans, aquest és diu plataner. Digues el nom de l'arbre que dona els següents fruits:

ametlla .....

gíngol .....

aglà .....

pinjons .....

oliva .....

coco .....

Sembla que per definir l'arbre que produeix un fruit s'utilitza bastant un sufix determinat. Quin és?

25. A la pàgina 56 Àngel diu de son pare que “s’estarrufa el seu brunenc bigot”. El sufix -enc significa color que tendeix a..., en aquest cas el color tendeix a bru, també existeix rogenic, grogenic,...

Sabries dir el significat d’aquests sufixos i posar un parell d’exemples.

- esa :
- ada :
- aire:
- or :
- tori:

26. En cert moment de la narració el protagonista diu que la gent l’acusa de ser un cap-volat. Aquesta és una paraula composta que al text apareix amb guionet. Recordes altres paraules que també en porten? Fes-ne una llista de 5.

En grups de 3 persones intenteu redactar la normativa del guionet, aneu completant la informació amb el que hagen apuntat altres companys.

27. A la pàgina 16 apareix la locució comparativa “Mentida tan grossa com un elefant”. Series capaç de completar aquestes altres:

- Ser tan alt com .....
- Ser més gos que un .....
- Ser més fort que un .....
- Ser més lleig que .....
- Estar més prim que .....
- Amargar més que .....
- Ser més bonic que .....

28. Encercleu tots els pronoms febles de les pàg. 110 i 111. Esbrineu a quina paraula estan substituïnt en cada cas, i si no en substitueixen cap, quina funció hi tenen.

29. Totes les paraules que apareixen a continuació estan extretes de la novel·la, però potser que al teu dialecte es diguen d’altra manera. Busca’n un sinònim regional (o dos si ets un/a expert/a).

- debò
- clos
- errat
- banyat
- esdevenir
- bolic

30. Quan Àngel es troba a “la mili” fa amistat amb Pere, un xic de Maó.

- On és Maó?
- Quines característiques té el parlar d’aquesta zona?